

DRUHY LOUTEK

Marioneta

Marioneta je nejpobulárnější typ loutky, který je pro loutkové divadlo i pomyslným symbolem. Jedná se o závěsnou loutku, která může být vedena shora pevným drátem, nebo nitěmi. Loutkovodič ji drží za vahadlo – dřevěný mechanismus, z něhož vedou nitě do všech pohyblivých částí loutky. Marioneta na drátě představuje nejstarší způsob vedení loutky. Její základ tvoří drát, který je napevno připevněn k hlavě, či k zadům loutky. Pevná tyč pak slouží např. ke stabilizačním účelům. Marioneta na nitích již nemá v těle žádný pomocný drát, ale je vedena pouze prostřednictvím nití.

Javajka

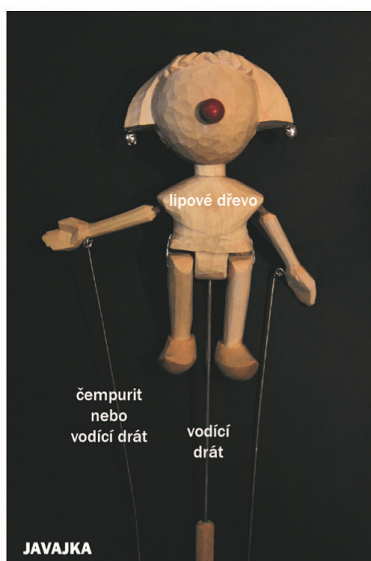
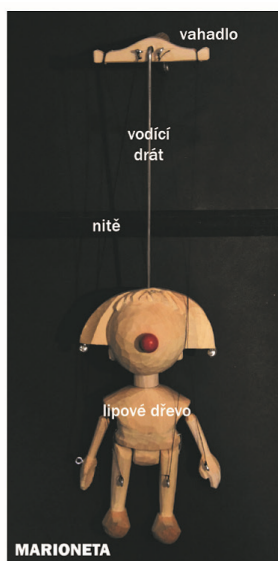
Většinou spodová loutka, zastupující tzv. loutky hůlkové, která se ovládá pomocí dřevěného „trnu“ (držadla) a drátů. Javajka je druh loutky iluzivní, a vodič loutky tedy není vidět. Za dřevěný „trn“ vodič loutku drží a pomocí drátů ovládá všechny pohyblivé prvky loutky. Konstrukce javajek vychází z jávských loutek wayang golek.

Maňásek

Maňásek je spodová loutka, která se obléká na ruku a pomocí prstů do ní vložených je možné pohybovat hlavou a rukama. Tento typ loutky má díky tomu jedinečnou schopnost samostatně uchopovat předměty. Maňásků je mnoho typů. Můžeme je dělit na loutky stínové, prstové, pěstové nebo dlaňové. Dále existuje specifický druh mluvícího mimického maňáška – mapet (muppet).

Manekýn

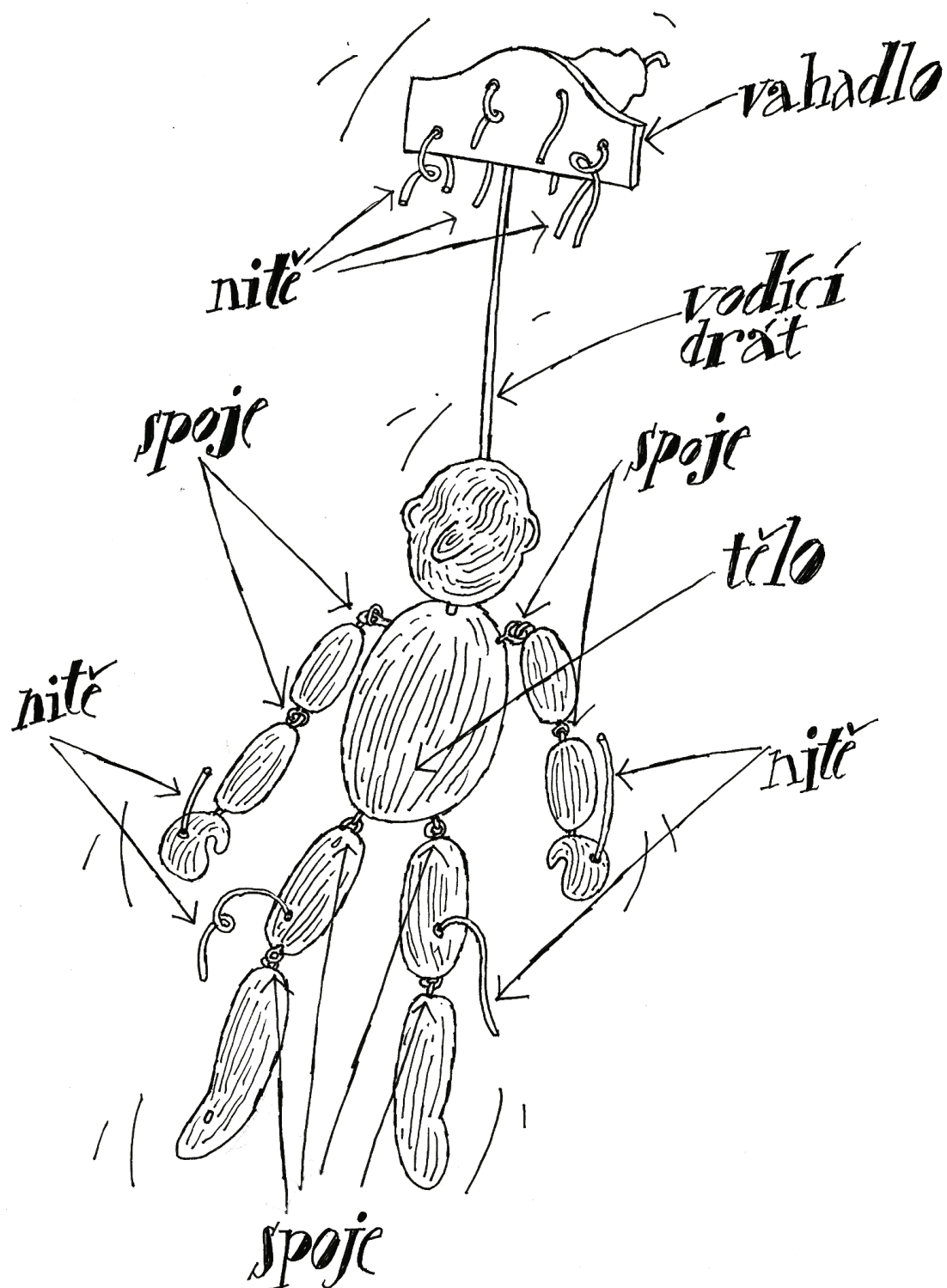
Termín manekýn se využívá pro všechny loutky, které jsou vedené zezadu. Loutka, která svým rozměrem obvykle převyšuje svého loutkoherce, bývá vyrobena z kombinace látek, dřeva a dalších materiálů zvýrazňujících její roli. Loutkoherce vodí loutku před sebou a při představení se za loutku buď schová, čímž v divákovi budí iluzi, že je loutka autonomní, nebo s ní na jevišti záměrně vytváří partnerskou dvojici.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Marioneta

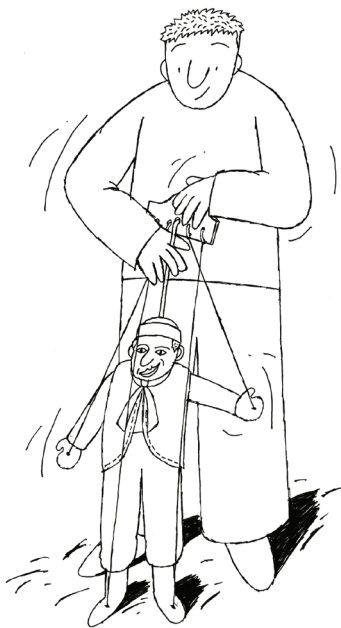

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Marioneta

Javajka

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

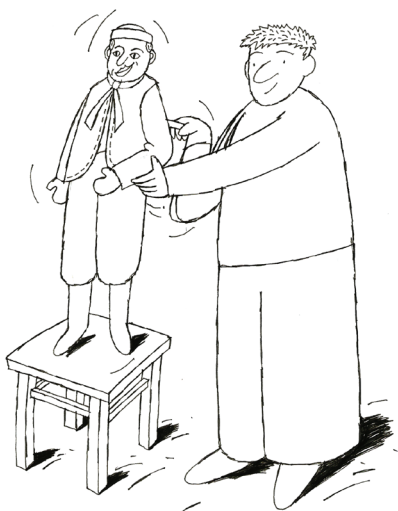
MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Maňásek

Manekýn

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Stínová loutka

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Další druhy loutek

Vodní loutka

Vodní loutka je typ loutky, se kterou se odehrává příběh na vodní ploše, a její řídicí mechanismus je schovaný pod vodní hladinou. Loutky jsou vyrobeny z lehkého dřeva a jsou ovládány buď táhly, nebo se rozpohybují odporem vody.

Černé divadlo

V tzv. černém divadle loutkoherci pohybují s různými loutkami před tmavým pozadím, a vyvolávají tak iluzi pohybu. Reflektory svítí pouze na loutky a černě oblečení vodiči s černými rukavicemi nejsou vidět.

Dupák

Tzv. dupák je závěsná loutka, která se dokáže rychle natahovat a smršťovat. Střední část těla jí úplně chybí a je kryta pouze látkou. Tato triková loutka vydává při pohybu dva zvuky – dupe o podlahu a klape, když se začne dotýkat spodní a horní část těla.

Práskačka

Práskačka (nebo také flákačka či pleskačka) je plošná, obvykle papírová, loutka umožňující svou rychlou proměnu přímo na jevišti. Loutky jsou pomalované z obou stran jinými motivy a správným pohybem, tzv. "prásknutím či fláknutím", se jedna loutka promění v jinou.

Stínová loutka

Stínovou loutku řadíme mezi iluzivní loutky vedené zezadu. Loutka je vyrobená tak, aby jejím hlavním výrazovým prostředkem bylo vytváření stínu na projekční ploše. Tento druh loutky, vyráběný z různých materiálů, je veden pevnou vodící hůlkou a přitiskáván na osvětlené plátno.

Totemová loutka

Tento druh loutky patří mezi loutky obvykle nepohyblivé (nebo jen s jedním pohybem), samostatně stojící nebo nošené. Totemové loutky připomínají sochu (totem), jsou různých velikostí a nejčastěji bývají vyrobeny ze dřeva.

BLECHA, Jaroslav, JIRÁSEK, Pavel, Česká loutka, Praha, 2008. ISBN 978-80-86970-23-3.

FEDOTOV, A., Anatomie loutky, Praha, 1953.

PAVLOVSKÝ, Petr, ed. Základní pojmy divadla: teatrologický slovník. Praha: Libri, 2004. ISBN 80-7277-194-9.

TOMÁNEK, Alois, Podoby loutky, Praha, 1998.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY